

Sanna Tarnanen

SELVITYS JYVÄSKYLÄN UUSISTA
YSTÄVYYSKAUPUNKISUHTEISTA
VUOSINA 1950–1989

2011

KESKI-SUOMEN
MUSEO

Sisällysluettelo

Johdanto	3
Ystävyyskuntasuhteet maailmalla ja Suomessa	4
Jyväskylän ystävyyskaupungit ennen vuotta 1950	5
Ystävyyskaupunkisuhteiden laajeneminen vuosina 1950–1989	6
Ystävyyskaupunki Neuvostoliitosta	7
Neskaupstaður (nyk. Fjarðabyggð)	9
Debrecen	10
Poznan	11
Potsdam	13
Mudanjiang	14
Jalapa	16
Ystävyyskaupunkisuhteiden syntyyn vaikuttaneet tekijät	18
Ystävyyskuntasuhteiden sääntely ja ohjeistaminen	18
Ystävyyskaupunkisuhteiden luomisen suunnat Suomessa	19
Muutokset ystävyyskuntasuhteissa 1980-luvulla	23
Kaupungin rooli uusien ystävyyskaupunkisuhteiden synnyssä	27
Jyväskylän kansainväliset suhteet vuosina 1950–1989	29
Lähteet	32
Liitteet	34

Keski-Suomen museo
Jyväskylä

Projektitutkija Sanna Tarnanen
Selvitys Jyväskylän uusista ystävyyskaupunkisuhteista vuosina 1950–1989

Graafinen suunnittelu Jussi Jäppinen • Tulostus Kopijyvä Oy 2011

Kansikuva: Gorkin ystävyyskaupunkivaltuuskunta Jyväskylän asemalla syksyllä 1955. Kuvaaja Kauko Kippo. Keski-Suomen museon kuva-arkisto.

Johdanto

Jyväskylän kaupungin Kansainvälinen toiminta tilasi Keski-Suomen museolta talvella 2011 selvityksen Jyväskylän kaupungin ystävyyskuntasuhteiden laajenemisesta 1950-luvulta 1980-luvulle. Projektin tarkoituksena oli selvittää erityisesti kyseisenä aikana syntyneiden uusien ystävyyskaupunkisuhteiden taustoja sekä tallentaa kaupungin palveluksessa toimineiden, ystävyyskaupunkisuhteita hoitaneiden henkilöiden tietoja ja muistoja ystävyyskuntasuhteista. Tästä syystä työ toteutettiin keskeisin osin haastatteluilla. Haastattelujen lisäksi selvitystyön pohjana on käytetty kirjallisuutta ja arkistomateriaalia. Selvitystyön ulkopuolelle rajautui sekä pohjoismainen ystävyyskuntatoiminta, jota on tutkittu jo aiemmin, että varsinaisen ystävyyskuntatoiminnan sisältö.

Projekti toteutettiin helmi-toukokuussa 2011 ja sen aikana projektitutkija (FM) Sanna Tarnanen haastatteli seitsemää henkilöä, jotka ovat olleet tekemisissä ystävyyskaupunkitoiminnan kanssa 1950-luvulta 1980-luvulle. Haastattelut toteutettiin vapaina teemahaastatteluina ja kustakin haastattelusta tehtiin nauhapöytäkirja. Haastateltavat olivat Eino Haro (kaupunginvaltuutettu 1957–1992, kaupunginhallituksen jäsen 1983–1988), Pentti Johansson (Suomi-Kiina-Seuran Jyväskylän paikallisyhdistyksen perustajajäsen), Hellevi Lovén (Jaakko Lovénin puoliso, toiminut muun muassa Suomi-Unkari-Seuran Jyväskylän paikallisosastossa), Jaakko Lovén (kaupunginjohtaja 1975–1994), Kaarina Koivunen (kaupunginjohtajan sihteeri 1963–1999), Matti Pylvinen (nuorisolautakunnan puheenjohtaja 1957–1967, kaupungin nuoriso-sihteeri 1967–1972), Seppo Santanen (apulaiskaupunginjohtaja 1970–1990). Haastateltavien kanssa on tehty sopimus haastatteluaineiston käytöstä. Alkuperäiset haastattelutiedostot ja haastattelujen pohjalta tehdyt nauhapöytäkirjat on arkistoitu Keski-Suomen museon arkistoon ja kopiot niistä on luovutettu Kansainvälisen toiminnan arkistoon. Projektin aikana Jaakko ja Hellevi Lovén luovuttivat ystävyyskaupunkitoimintaan liittyvää valokuva-aineistoa Keski-Suomen museolle. Kuvat on liitetty osaksi museon kuva-arkiston koelmia.

Ystävyyskuntasuhteet maailmalla ja Suomessa

Ystävyyskuntasuhteiden tarkoituksena on luoda monimuotoisia yhteyksiä eri maissa asuvien kunnallisten päättäjien, viranhaltijoiden sekä kuntalaisten kesken. Kuntien välinen ystävyysuhde vahvistetaan usein virallisella sopimuksella, jossa määritellään ystävyyskuntasuhteen periaatteet ja ystävyyskaupunkitoiminnan keskeinen sisältö. Ystävyyskunnaksi valitaan mielellään kunta, jossa on samoja ominaisuuksia kuin omalla kunnalla: yhdistäviä tekijöitä voivat olla niin koko, sijainti (esimerkiksi rannikkokaupungit), elinkeinorakenne (esimerkiksi teollisuuskaupungit) tai muut keskeiset ominaisuudet (esimerkiksi yliopistokaupungit). (Rautiainen 2008, 86.) Perinteisiä ystävyyskuntatoiminnan muotoja ovat muun muassa viralliset valtuuskuntavierailut sekä kulttuuri-, urheilu-, nuoriso- ja asiantuntijavaihto. Kuntien järjestämän virallisten vierailujen ja vaihtojen lisäksi ystävyyskuntatoimintaan liittyy usein myös paikallisten yhdistysten harjoittaman ystävyyskuntien välisen kulttuurivaihdon ja matkailun tukeminen.

Ystävyyskuntasuhteiden solmiminen alkoi Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa laajemmin toisen maailmansodan jälkeen. Toiminnan alkuperäisenä tarkoituksena oli jälleenrakentaa maiden välisiä suhteita sodan jäljiltä lähtökohtana avunanto, rauha ja sovinto. Euroopassa on yleisesti luotu eniten ystävyyskaupunkisuhteita naapurimaihin tai ainakin maantieteellisesti läheimpiin maihin. Maantieteellisen läheisyyden lisäksi kieli- ja kulttuurisukulaisuus ovat vaikuttaneet ystävyyskaupunkisuhteiden solmimiseen samoin kuin kansainväliset ja maiden sisäiset poliittiset ja taloudelliset muutokset.

Suomen kuntien ensimmäiset ystävyyskuntasuhteet alkoivat kummikuntasuhteina ruotsalaisten kuntien kanssa talvisodan aikana. Näistä kummikuntasuhteista muodostui 1940-luvulla monipuolisia ystävyyskuntasuhteita, jotka laajenivat pian kaikkiin Pohjoismaihin ja ovat pitkälti voimissaan edelleen. Suomi noudattelee ystävyyskaupunkisuhteiden solmimisessa eurooppalaista linjaa, sillä eniten ystävyysuhteita suomalaisilla kunnilla on lähempiin naapurimaihin: Ruotsiin, Viroon, Venäjään, Norjaan ja Tanskaan. Näiden lähi-naapureiden lisäksi ystävyyskuntasuhteita on Suomesta Saksaan ja Unkariin. (Ystävyyskunnista osaamisen ja tiedonvaihdon verkostoja 2010, 9–10. *Tilastotiedot 2000-luvulta*)

Jyväskylän ystävyyskaupungit ennen vuotta 1950

Jyväskylän ensimmäinen ystävyyskaupunkisuhte alkoi kummikaupunkisuhteena ruotsalaisen Eskilstunan kanssa. Eskilstuna toimitti materiaaliapua Jyväskylään heti talvisodan päätyttyä ja jatkoi avustamista jatkosodan aikana. Ystävyyskaupunkisuhteeksi kummikaupunkisuhte muuttui pian sodan jälkeen, jolloin Eskilstuna pyysi Jyväskylää mukaan pohjoismaiseen ystävyyskaupunkirinkiin. Vuonna 1947 muodostettuun ringiin kuului Eskilstunan ja Jyväskylän lisäksi tanskalainen Esberg ja norjalainen Stavanger.

Pohjoismainen ystävyyskaupunkitoiminta oli varsin monipuolista myös vuosien 1950–1989 aikana ja sitä helpotti monet tekijät: maantieteellinen läheisyys, pitempiäaikainen ja laaja-alainen yhteistyö sekä poliittisen järjestelmän samankaltaisuus. Pohjoismaista ystävyyskuntatoimintaa hoiti keskushallinnosta nimetty yhdysmies, joka neuvotteli muiden pohjoismaisten ystävyyskaupunkien yhdysmiesten kanssa muun muassa ystävyyskaupunkitoiminnan suuntaviivoista. Käytännössä pohjoismaisia ystävyyskuntatoimintaa hoitivat pitkälti kaupungin hallintokunnat itsenäisesti. Haastatteluissa pohjoismainen ystävyyskaupunkitoiminta tuli esille useita kertoja, vaikkei aihetta haastattelun pohjana olleessa teemalistassa mainittukaan. Pohjoismaista ystävyyskaupunkitoimintaa pidettiin mutkattomana ja vähemmän virallisena kuin muita ystävyyskaupunkisuhteita. Pohjoismaisista ystävyyskaupungeista haettiin myös konkreettisia ideoita esimerkiksi sosiaali- ja terveystoimen ja kaupunkisuunnittelun osalta (Seppo Santanen KSM a1358:2; Jaakko Lovén KSM a1358:3; Eino Haro KSM a1358:7).

Ystävyyskaupunkisuhteiden laajeneminen vuosina 1950–1989

Vuosien 1950–1989 aikana Jyväskylä solmi viisi uutta ystävyyskaupunkisuhdetta ja kaksi ystäväkaupunkisuhdetta¹. 1950- ja 1960-luku olivat uusien ystävyyskaupunkisuhteiden luomisessa hitaan kasvun aikaa: tuolta ajalta ovat peräisin ystävyyskaupunkisuhteet Neuvostoliittoon ja Islantiin. Ensimmäinen vilkkaampi ajanjakso uusien ystävyyskaupunkisuhteiden luomisessa oli 1970-luvun alku, jolloin luotiin suhteet Unkariin ja Puolaan. Lisäksi tuolloin oli ensimmäisen kerran esillä ystävyyskaupunkisuhteen luominen Itä-Saksaan. Näitä uusia suhteita seurasi noin kymmenen vuoden hiljainen kausi, jonka aikana ei luotu uusia ystävyyskaupunkisuhteita. Toinen vilkas kausi uusien ystävyyskaupunkisuhteiden osalta oli 1980-luvun loppupuolella, jolloin muutaman vuoden sisällä solmittiin ystävyyskaupunkisuhteita Itä-Saksaan sekä ystäväkaupunkisuhteet Kiinaan ja Nicaraguaan. Lisäksi tuolloin etsittiin myös aktiivisesti ystävyyskaupunkia Länsi-Saksan puolelta.

Päätökset ystävyyskaupunkitoimintaan liittyvistä kysymyksistä teki kaupunginhallitus. Uusien ystävyyskaupunkisuhteiden solmimiseen tarvittiin myös kaupunginvaltuuston hyväksyntä. Lisäksi kaupungin sisällä toimi lyhyitä aikoja toimikuntia, jotka päättivät ystävyyskaupunkitoimintaan liittyvistä asioista. Vuosien 1966–1973 aikana toiminut Jaroslavl-toimikunta käsittelee Jaroslavl-ystävyyskaupunkitoimintaan liittyviä kysymyksiä ja vuosien 1974–1977 välillä toimineelle ystävyyskaupunkilautakunnalle keskitettiin kaikkiin ystävyyskaupunkisuhteisiin liittyvät asiat. Osan ystävyyskaupunkitoiminnasta hoitivat kaupungin hallintokunnat itsenäisesti. Kaupungin keskushallinnossa ystävyyskaupunkisuhteita hoitavat kaupunginjohtaja ja apulaiskaupunginjohtaja kansliasihteerin ja kaupunginjohtajan sihteerin kanssa.

¹ Ystäväkaupunkitermillä tarkoitettiin kolmansissa maissa (ns. kehitysmaissa) olevia ystävyyskaupunkeja. Termin käyttöä suositteli Kaupunkiliitto. Termi otettiin käyttöön 1980-luvulla, yleisen kiinnostuksen lisääntyessä tämänkaltaiseen toimintaan. (Kaupunkiliiton yleiskirje 56/88, Ks. JKA Kaupunginhallituksen pöytäkirjat 24.10.1988 §1414, liite 1.)

Jaroslavl-ystävyyskaupunkivierailu Jyväskylän Sädessä 8.12.1967. Kuvaaja tuntematon. Keski-Suomen museon kuva-arkisto.

Ystävyyskaupunki Neuvostoliitosta

Jyväskylän ystävyyskaupunkisuhteiden leviäminen Pohjoismaiden ulkopuolelle alkoi varsin pian 1950-luvun alussa. Aloitteen ystävyyskaupunkisuhteen luomisesta neuvostoliittolaiseen Gorkin kaupunkiin (nyk. Nizni Novgorod) teki kaupunginvaltuuston ensimmäinen varapuheenjohtaja aiempien asiasta käytyjen keskustelujen pohjalta vuonna 1953. Kaupunginhallitus päätti tuolloin välittää Suomi-Neuvostoliitto-Seuran kautta esityksen Gorkin kaupunginhallitukselle ystävyyskaupunkisuhteen luomiseksi. Myöntävä vastaus esitykseen tuli vuonna 1955, jolloin myös ensimmäiset viralliset valtuuskuntavierailut tapahtuivat. (Kertomus Jyväskylän kaupungin kunnallishallinnosta (I osa) 1953, 238; Kertomus Jyväskylän kaupungin kunnallishallinnosta (I osa) 1955, 326.) Jyväskylä oli ensimmäisten suomalaisten kaupunkien joukossa solmiessaan ystävyyskaupunkisuhteet Neuvostoliittoon. 1950-luvulla Jyväskylän lisäksi kahdeksan muuta suomalaista kaupunkia solmi ystävyys-

kaupunkisuhteet Neuvostoliittoon, ensimmäiset suhteet solmittiin vuonna 1953 (Suomen ystävyyskuntasuhteet -tietokanta, viitattu 24.3.2011).

Ystävyyskaupunkisuhde Gorkin kanssa ei kuitenkaan kestänyt kuin kymmenen vuotta. Gorki muuttui 1960-luvulla ”kielletyksi” kaupungiksi, johon keskittiin sotilastarviketeollisuutta ja jonne ei tästä syystä enää toivottu ulkomaisia vieraita. (Kertomus Jyväskylän kaupungin kunnallishallinnosta (I osa) 1965, 333.) Haastatelluista henkilöistä yksi, Matti Pylvinen, ehti vierailla Gorkissa ennen ystävyyskaupungin vaihtumista Jaroslavliksi vuonna 1966. Pylvinen toimi tuolloin kaupungin nuorisolautakunnan puheenjohtajana.

Gorkin kaupungilta tuli kutsu lähettää nuorisovaltuuskunta sinne. Kaupunginhallitus sitten päätti lähettää minut kun olin nuorisolautakunnan puheenjohtaja ja sitten yliopistolta opettajakokelas Martti Siiriäinen oli sitten toinen. Kahdestaan, hyvin nuoria poikia silloin, lähdettiin junalla sinne Gorkiin.

Matti Pylvinen KSM a1358:5

Uusi ystäväkaupunki Neuvostoliitosta saatiin kuitenkin ilman erillisiä toimenpiteitä. Vuoden 1965 alkupuolella Jyväskylään saapui kirje Jaroslavlsta, jossa esitettiin toive luoda ystävyyskaupunkisuhteet Jyväskylän ja Jaroslavl'n välille. Pyynnön taustoja kaupunki joutui selvittämään Helsingistä, Suomi-Neuvostoliitto-Seuran pääsihteeriltä: pääsihteerin kautta selvisi Gorkin muutunut tilanne sekä se, ettei ystävyyskaupunkisuhteiden katkaisemiseksi Gorkin kanssa tarvittu erityisiä toimenpiteitä Jyväskylän osalta. Jyväskylän kaupunginhallitus päätti kokouksessaan toukokuussa 1965 hyväksyä Jaroslavl'n ehdotus ystävyyskaupunkisuhteen luomisesta. Kaupunginvaltuusto hyväksyi hallituksen toimenpiteen asiassa. (Kertomus Jyväskylän kaupungin kunnallishallinnosta (I osa) 1965, 332–333.)

Neuvostoliittolaiset ystävyyskaupungit välitti Jyväskylälle Suomi-Neuvostoliitto-Seura, joka toimi yhteistyössä vastaavan neuvostoliittolaisen viranomaisten kanssa. Molemmat neuvostoliittolaiset ystävyyskaupungit olivat asukasluvultaan huomattavasti suurempia kuin Jyväskylä. Gorki oli Neuvostoliiton suurimpia kaupunkeja ja Jaroslavl'n asukasluku oli moninkertainen Jyväskylään verrattuna. Kaikesta huolimatta myös yhdistäviä tekijöitä

kaupunkien välille löytyi – ystävyyskaupunkialoitteessa todettiin, että Gorki sijaitsi suomensukuisten kansojen asuma-alueella ja Jaroslavl puolestaan oli yliopistokaupunki (Kertomus Jyväskylän kaupungin kunnallishallinnosta (I osa) 1953, 238). Poliittisen järjestelmän erilaisuus aiheutti jonkin verran ongelmia esimerkiksi valtuuskuntien valinnassa, koska luottamushenkilöiden ja virkamiesten asemat olivat Suomessa ja Neuvostoliitossa varsin erilaiset (Jaakko Lovén KSM a1358:3; Eino Haro KSM a1358:7). Eroista huolimatta ystävyyskaupunkitoiminta Jaroslavl'n kanssa oli varsin vilkasta ja sisälsi virallisten valtuuskuntavierailuiden lisäksi niin kulttuuri-, urheilu- kuin nuorisovaihtoakin.

Neskaupstaður (nyk. Fjarðabyggð)

Jyväskylä sai uuden pohjoismaisen ystävyyskaupungin vuonna 1958, jolloin pohjoismaiseen ystävyyskaupunkirinkiin liittyi pieni islantilainen kaupunki Neskaupstaður. Asiasta ei tehty Jyväskylässä erillistä päätöstä, kaupungin toimintakertomuksessa vuodelta 1958 ei esimerkiksi mainita ollenkaan Neskaupstaðuria ja vuoden 1959 toimintakertomuksessa mainitaan ainoastaan ”Jyväskylän Islannissa olevan ystävyyskaupungin Neskaupstardurin” lahja, joka oli saapunut Jyväskylään. (Kertomus Jyväskylän kaupungin toiminnasta (I osa) 1958, 468; Kertomus Jyväskylän kaupungin toiminnasta (I osa) 1959, 446). Ystävyyskaupunkisuhde Neskaupstaðurin kanssa oli lähinnä muodollinen. Kaupunki osallistui pohjoismaisten ystävyyskaupunkiensä järjestämiin ystävyyskaupunkikonferenssiin, mutta ei ollut mukana esimerkiksi nuoriso-, koululais- tai urheiluvaihdossa, joka oli olennainen osa muiden ystävyyskaupunkirinkiin kuuluvien kaupunkien välistä yhteistyötä.

Neskaupstaður on varsin pieni kaupunki, mikä osaltaan vaikutti ystävyyskaupunkitoiminnan vähäisyyteen. Muutamia valtuuskuntavierailuja Jyväskylästä Islantiin kuitenkin tehtiin ja kokemukset olivat positiivisia: puuttuva hotellikaan ei haitannut matkan onnistumista – kotimajoitus oli järjestetty muun muassa kaupunginhallituksen puheenjohtajan kotiin. (Seppo Santanen KSM a1358:7; Eino Haro KSM a1358:7.)

Debrecen

Ensimmäinen askel Pohjoismaiden ja Neuvostoliiton ulkopuolelle ystävyyskaupunkisuhteissa oli Unkari. Virallisesti ystävyyskaupunkisuhteet solmittiin Debrecenin kanssa vuonna 1970, vaikka aloite ystävyyskaupunkisuhteista tehtiin jo vuosia aiemmin. Ystävyyskaupunkisuhteen pohjalla oli Jyväskylän yliopiston suhteet Debrecenin yliopistoon, jossa toimi suomalais-ugrilaisen kielentutkimuksen laitos (Jaakko Lovén KSM a1358:3). Aloitteen unkarilaisesta ystävyyskaupungista teki Suomi-Unkari-Seuran Jyväskylän paikallisyhdistys. Kaupunginhallitukselle vuoden 1963 lopulla lähettämässä kirjeessä yhdistys perusteli ystävyyskaupunkisuhdetta viittaamalla sukulaiskansaan, Suomen ja Unkarin valtioiden välisiin sopimuksiin sekä viittaamalla muihin Suomen kaupunkeihin, jotka olivat jo luoneet ystävyyskaupunkisuhteet Un-

Debrecenin ensimmäinen ystävyyskaupunkivaltuuskunta vierailulla Jyväskylässä 10.-14.6.1970. Kaupungintalolla neuvottelemassa vasemmalta Jyväskylän kaupunginjohtaja Veli Järvinen, István Ács, Zsuzsanna Rács ja Gabon Szilágyi. Kuvaaja tuntematon. Keski-Suomen museon kuva-arkisto.

kariin. Yhdistys ehdotti suoraan, että ystävyyskaupungiksi pyydetäisiin Debreceniä ja että pyyntö välitettäisiin Unkarin suurlähetystön kautta. Yhdistys oli jo itse epävirallisesti tiedustellut asiaa Unkarin suurlähetystöstä Helsingistä, jossa oli ilmaistu hyväksyntä esitetyle suhteelle. Kaupunginhallitus esitti valtuustolle päätettäväksi, että Debrecenille lähetettäisiin toivomus ystävyyskaupunkisuhteen luomisesta. Valtuusto hyväksyi esityksen. (Kertomus Jyväskylän kaupungin toiminnasta (I osa) 1963, 455–456.) Debrecenin myöntävä vastaus pyyntöön tuli vasta useita vuosia myöhemmin vuonna 1969, jonka jälkeen voitiin aloittaa ystävyyskaupunkisuhteiden virallinen solmiminen (Kertomus Jyväskylän kaupungin toiminnasta (I osa) 1969, s. 560).

Ystävyyskaupunkitoimintaa Debrecenin kanssa helpotti yliopistojen väliset suhteet: Jyväskylän ja Debrecenin yliopistojen kautta saatiin vierailulle päteviä tulkkeja. Pohjoismaisen ystävyyskaupunkitoiminnan lisäksi ystävyyskaupunkitoiminta Debrecenin kanssa mainittiin haastatteluissa erityisen läheiseksi. Unkarilaiset pitivät suomalaisia sukulaiskansana ja ystävyyskaupunkitoiminta oli vapaampaa kuin muiden sosialistimaiden kanssa. (Eino Haro KSM a1358:7; Kaarina Koivunen KSM a1358:8) Näiden piirteiden lisäksi Jyväskylän ja Debrecenin väliselle ystävyyskaupunkitoiminnalle oli ominaista vilkas kulttuurivaihto (esim. Kertomus Jyväskylän kaupungin toiminnasta (I osa) 1973, 888).

Poznan

Jyväskylän ja puolalaisen Poznanin ystävyyskaupunkisuhte sai alkunsa Keski-Suomen läänin nuorisolautakunnan suhteista Poznanin maakuntaa. Läänin nuorisolautakunta oli aloittamassa 1970-luvun alussa kansainvälistä toimintaa ja yhteistyökumppaniksi löytyi Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnasta saadun vihjeen perusteella Poznanin maakunta Puolassa – yliopistolla oli jo aiemmin luotuja kontakteja Poznanin yliopistoon. Keski-Suomen läänin ja Poznanin maakunnan välinen nuorisovaihto alkoi 1970-luvun alussa ja näiden vierailujen yhteydessä käydyistä keskusteluista sai alkunsa ystävyyskaupunkisuhteiden luominen Jyväskylän ja Poznanin välille. Läänin nuorisosihteerinä toiminut Matti Pylvinen toimi omalta osaltaan välittäjänä ystävyys-

kaupunkisuhteiden luomisessa. (Matti Pylvinen KSM a1358:5.)

Uuteen ystävyyskaupunkisuhteeseen otti kantaa Jyväskylässä myös ystävyyskaupunkitoimikunta, joka oli aloittanut toimintansa vuonna 1974. Lautakunta kannatti ystävyyskaupunkisuhteen luomista Poznaniin, vaikka lautakunnan puheenjohtaja jättikin eriävän mielipiteen lautakunnan lausuntoon. Kaupunginhallitus hyväksyi ehdotuksen uudesta ystävyyskaupunkisuhteesta ja päätöksessään esitti lupauksen huolehtia myös siitä, että läänin tasoiset ystävyysuhteet luodaan Keski-Suomen läänin ja Poznanin maakunnan välille. (JKA Kaupunginhallituksen pöytäkirja 8.4.1974 §1022.) Poznanin ystävyyskaupunkisuhteesta tekeekin erikoisen se, että samalla luotiin myös läänin tasoiset viralliset ystävyysuhteet. Kyseessä olivat ensimmäiset läänintasoiset ystävyysuhteet koko maassa (Matti Pylvinen KSM a1358:5). Virallinen kaupunki- ja läänintason ystävyys sopimus allekirjoitettiin vasta vuonna 1978 (JKA Kaupunginvaltuuston pöytäkirja 20.11.1978 §420).

Lääni ja kaupunki tekivät yhteisiä valtuuskuntavierailuja Poznaniin ja osaksi läänin nuorisovaihto niveltä myös ystävyyskaupunkitoimintaan.

Kaupungin nuorisotoimi otti osaa tähän yhteistyöhön, koska se käsitti yksinomaan nuorisovaihtoa erilaisilla sektoreilla ja siinä oli kaupungin nuorisolautakunta -toimisto, mukana hyvin aktiivisesti.

Matti Pylvinen KSM a1358:5

Poznanin ystävyyskaupunkisuhteeseen liittyi muita ystävyyskaupunkisuhteita aiemmin pyrkimys elinkeinoelämän huomioon ottamiseen ystävyyskaupunkisuhteissa. Poznanin oli Puolassa merkittävä messukaupunki, jonka messuille toivottiin myös jyvaskyläläisiä yrityksiä näytteillepanijoiksi. (Jaakko Lovén KSM a1358:3; Matti Pylvinen KSM a1358:5). Elinkeinoelämän yhteyksiä kehitettiin myös ystävyyskaupunkitoimintasopimusten tasolla. Käytännössä tämä johti esimerkiksi yrittäjävierailuihin. (JKA Kaupunginhallituksen pöytäkirja 1.10.1984 §1803)

Potsdam

Saksan Demokraattisessa tasavallassa sijainneesta Potsdamista tuli Jyväskylän ystävyyskaupunki vuonna 1985. Ystävyyskaupunkisuhteen solmiminen Itä-Saksaan oli varsin hidas prosessi, joka alkoi jo aivan 1970-luvun alussa. Ensimmäisen aloitteen asiasta teki kaupunginhallitukselle nuorisojärjestöjen DDR-seminaari toivoen Jyväskylän hankkivan ystävyyskaupungin DDR:stä. Kaupunginhallitus otti kuitenkin tuolloin kielteisen kannan uusien ystävyyskaupunkisuhteiden solmimiseen kaupunginjohtajan ehdotuksen mukaisesti. Kaupunginjohtaja mainitsi ehdotuksensa perusteluissa erityisesti liiallisen taloudellisen rasituksen: Suomen puolueettomuuspolitiikan takia DDR:n kanssa luodut ystävyyskaupunkisuhteet tarkoittaisivat käytännössä ystävyyskaupunkisuhteiden luomisen ”pakkoa” Saksan liittotasavallan kanssa. (JKA Kaupunginhallituksen pöytäkirja 27.4.1970 § 890.) Ystävyyskaupunkisuhteet tuli aloitteena uudestaan esille vasta vuonna 1984, jolloin Suomi-DDR-Seuran Jyväskylän osasto esitti puolestaan ystävyyskaupunkisuhteiden luomista DDR:ään. (JKA Kaupunginhallituksen pöytäkirja 5.11.1984 § 2049.) Täysin unohdettuna asia ei kuitenkaan ollut tuon reilun kymmenen vuoden aikana, sillä esimerkiksi apulaiskaupunginjohtaja Santanen oli henkilökohtaisesti kiinnostunut ystävyyskaupungin löytymisestä.

Kun meillä kävi, kummalta puolelta Saksaa tahansa, kävi vieraita, mielellään otettiin asia puheeksi. Minä luulen, että ainakin DDR:n puolella nämä keskustelut menivät eteenpäin muuallekin heidän johtoonsa. Jyväskylässä oli silloin Goethe-instituutti, kävin siellä aika useinkin, Goethe-instituutissa, kirjoja lainaamassa ja samalla keskustelin siellä niiden henkilöiden kanssa. Helsingissä oli taas tämä DDR:n infotoimisto, sielläkin kävin joskus. [...] Näissä yhteyksissä tietysti, kun olin yksi kaupunginjohtajista, puhuin mielellään. Ja kyllä DDR:n puolella varmaan tieto kulki näistä tämmöisistä näkemyksistä. Vastaavalaista toimintaa ei Länsi-Saksan puolella ollut ainakaan minun osalta.

Seppo Santanen KSM a1358:4

Lopullinen päätös ystävyyskaupunkisuhteiden luomisesta tehtiin toukokuussa 1985, jolloin kaupunginhallitus teki periaatepäätöksen ystävyyskaupunkisuhteiden solmimisesta sekä Länsi- että Itä-Saksan kanssa. Päätöksen perus-

teluissa viitattiin useisiin asiasta käytyihin keskusteluihin, tehtyihin aloitteisiin sekä Jyväskylän yliopiston säännöllisiin yhteyksiin kyseisten valtioiden yliopistoihin. (JKA, Kaupunginhallituksen pöytäkirja 13.5.1985 §911). Ystävyyskaupungiksi määrättiin DDR:n viranomaisten toimesta lopulta Potsdam. Tulevan ystävyyskaupungin nimen ilmoitti jyvaskyläläisille DDR:n opetusministeri Margot Honecker, joka oli vierailulla Jyväskylässä (Seppo Santanen KSM a1358:2; Jaakko Lovén KSM a1358:3). Ystävyyskaupunkisopimus kaupunkien välillä allekirjoitettiin osana DDR-viikon ohjelmaa syksyllä 1985.

DDR:n poliittisen järjestelmän erilaisuus jopa suhteissa muihin sosialistisiin maihin pisti ystävyyskaupunkivierailuilla jyvaskyläläisten silmiin. Valtuuskuntavierailuiden mainitaan olleen varsin virallisia ja jäykkämuotoisia (Eino Haro KSM a1358:7; Hellevi Lovén KSM a1358:6). Saksojen yhdistyminen vuonna 1990 muutti tilannetta Potsdamissa, mutta muutoksista huolimatta ystävyyskaupunkisuhde Potsdamin ja Jyväskylän välillä säilyi.

Mudanjiang

Osittain samaan aikaan Saksan ystävyyskaupunkiasian kanssa tuli ajankoh-
taiseksi myös toinen uusi ystävyyskaupunkisuhde. Imatran Voima (IVO) teki aloitteen vuonna 1985 Jyväskylälle ystävyyskaupunkisuhteen luomisesta Koillis-Kiinassa sijaitsevaan Mudanjiangin kaupunkiin. IVO oli 1980-luvulla rakentamassa Mudanjiangiin alueelle kaukolämpöverkkoa ja virallista ystävyyskaupunkisuhdetta tarvittiin osaltaan siivittämään projektia. (JKA Ystävyyskaupungit/Mudanjiang, Kirje IVO:lta 16.5.1985.) Ystävyyskaupunkisuhteen aikaansaaminen ei kuitenkaan ollut ainoastaan IVO:n aloitteen varassa vaan sitä vei Jyväskylässä eteenpäin aktiivisesti toiminut ystävyysseura. Ystävyysseura oli mukana prosessissa aivan ensimetreiltä lähtien. Vuonna 1976 perustettu Suomi-Kiina-Seuran Jyväskylän paikallisyhdistys teki vuonna 1985 matkan Kiinaan Silkkitien varrelle. Matkan aikana käytiin myös Pekingissä Suomen suurlähetystössä, jossa silloinen Suomen suurlähettiläs Risto Hyvärinen saattoi jyvaskyläläiset tapaamaan IVO:n ja Mudanjiangin edustajia.

Jyväskylän valtuuskunta ensimmäisellä vierailulla Mudanjiangissa toukokuussa 1988. Kaupunginjohtaja Jaakko Lovén luovuttaa Jyväskylän viirin Mudanjiangin kaupunginjohtaja Diao Jiayunille. Oikealla istumassa apulaiskaupunginjohtaja Wang. Kuvaaaja Irma Johansson. Keski-Suomen museon kuva-arkisto.

Hän [Risto Hyvärinen] sanoi, että tulkaa sitten seuraavana päivänä sinne uudestaan lähetystöön, että siellä onkin semmoinen asia menossa, että Imatran Voiman edustajat neuvottelevat kaukolämpölaitoksen rakentamisesta Mantsurian Heilongjiangin maakuntaan ja semmonen kaupunki siellä on kuin Mudanjiang. Että Mudanjiangin kaupungin edustajat ovat siellä sitten kanssa samaan aikaan, siis seuraavana päivänä. Että tapaatte heidätkin. Me mentiin sinne sitten uudestaan tietysti ja siellä oli sitten nää neuvottelijat siellä pöydässä ja Imatran Voima oli juuri miettimässä sitä, että minnekä ne tulisivat täällä Suomessa kattomaan sitten näitä Imatran Voiman laitoksia. [...] Jolloinka me sitten nostimme ääntä siellä Jyväskylän puolesta ja sanottiin että täällä on Rauhanlahti, täällä on uus hyvä voimalaitos rakennettu, että tulkaa tänne kattomaan mallia. Juu, Imatran Voiman miehet sanoivat sitten, että se sopii kyllä. Tullaan tänne porukalla sitten. Tulivat tänne sitten, se oli muistaakseni ja olikin vuonna -87.

Pentti Johansson KSM a1358:1

Mudanjiangin ja IVO:n edustajat tulivat tutustumaan Rauhanlahden voimalaan ja Jyväskylään vuonna 1987 ja jyvaskyläläinen valtuuskunta teki vasta-

vierailun Mudanjiangiin vuonna 1988. Päätös uudesta ystävyyskaupungista tehtiin kaupunginhallituksessa samana vuonna. Haastatteluissa ilmeni, että Mudanjiangin ystävyyskaupunkisuhdetta myös vastustettiin kovasti (Seppo Santanen KSM a1358:4; Eino Haro KSM a1358:7). Lopulta kaupunginhallitus päätti solmia Mudanjiangin kanssa ystäväkaupunkisuhteen (JKA Kaupunginhallituksen pöytäkirja 24.10.1988 §1414). Maantieteellinen etäisyys ja Kiinan kansainvälisen merkityksen epäselvyys vaikutti osaltaan siihen, ettei Mudanjiangia mielletty ystävyyskaupungiksi. Mudanjiangin ja Jyväskylän välille solmittiin alustava ystäväkaupunkisopimus Mudanjiangissa 1988. Ajan myötä ystäväkaupunki nimitys on Mudanjiangin osalta muuttunut ystävyyskaupungiksi.

Laaja-alaisen ystävyyskaupunkitoiminnan ylläpitäminen ei Mudanjiangin kanssa ollut yhtä yksinkertaista kuin maantieteellisesti lähempänä sijaitsevien kaupunkien kanssa. 1980-luvulla ystävyyskaupunkitoiminta konkretisoitui lähinnä virallisiin valtuuskuntavierailuihin. Jaakko Lovénin sanoin ”elämänläheistä vuorovaikutusta” oli vaikea luoda Mudanjiangin kanssa pitkän matkan takia, vaikka tehdyssä ystäväkaupunkisopimuksessa ilmaistiinkin pyrkimys varsin laajaan ystäväkaupunkisuhteeseen (Jaakko Lovén KSM a1358:3; JKA Ystävyyskaupungit/Mudanjiang, Jyväskylän ja Mudanjiangin välinen ystäväkaupunkisopimus 15.5.1988).

Jalapa

Nicaragualaisen Jalapan kaupungin kanssa solmittiin ystäväkaupunkisuhteet vuonna 1988. Ystäväkaupunkisuhdetta edelsi useampia aloitteita, joissa ehdotettiin ystävyyskaupungin tai kummikaupungin hankkimista kehitysmaista. Aloitteen kummikuntasuhteesta Jalapaan tekivät kaksi Nicaraguassa työskennellyttä yksityishenkilöä. (JKA Kaupunginhallituksen pöytäkirjat 1.10.1984 §1798; 9.11.1987 §1623; 16.11.1987 §1652.) Jyväskylän ja Jalapan välille solmittiin ystäväkaupunkisuhde, jossa pääpaino oli kansalaisjärjestöjen toiminnalla, ei niinkään kaupunkien virallisella yhteistyöllä. (JKA Kaupunginhallituksen pöytäkirja 24.10.1988 §1414). Käytännössä yhteydenpitoa ja avustustoimintaa Jalapaan harjoitti Jyväskylä-Jalapa -ystävyyssseura. Kaupun-

ki osallistui tähän avustustyöhön tukemalla ystävyysseuran toimintaa. Käytännössä Jyväskylän ja Jalapan välinen yhteistyö jäi niukaksi ja yhteydenpito lakkasi ajan myötä lähes kokonaan. Syynä oli osittain hankala yhteydenpito, mutta siihen vaikutti myös Jyväskylä-Jalapa yhdistyksen toiminnan hiipuminen (Jaakko Lovén KSM a1358:3; JKA Ystävyyskaupungit/Jalapa, Vastaus Kuntaliiton kyselyyn 5.5.2000; Lehtonen 1997)

Ystävyyskaupunkisuhteiden syntyyn vaikuttaneet tekijät

Ystävyyskuntasuhteiden sääntely ja ohjeistaminen

Kuntien kansainvälistä toimintaa rajasi – ja rajaa – eniten valtio lainsäädännön välityksellä. Koska kunnan toimialaan kuuluvat tehtäväalueet mainittiin kuntalainsäädännössä vain yleisluonnehdintana, kunnille hyväksytyt kansainvälisen toiminnan muodot muokkautuivat kuntalain tulkinnan muuttumisen myötä. Jo 1950-luvulla alkoi muotoutua kanta, jonka mukaan perinteinen ystävyyskuntatoiminta kuului yksiselitteisesti kunnan toimialaan. 1980-luvulla tapahtuneet muutokset kuntien kansainvälisessä toiminnassa vaikuttivat siihen, että kehitysyhteistyötä lähestyvää humanitääristä kansainvälistä toimintaa alettiin pitää kunnille sallittuna. Samoin elinkeinoelämän tukeminen katsottiin jo tuolloin kunnan toimialaan kuuluvaksi. Oikeuskäytäntö kuitenkin rajasi kunnan toimialan ulkopuolelle kaikki kunnan kansainvälispoliittiset kannanotot (Hallberg 1988, 27–30.) Haastatteluissa ei tullut ilmi, että Jyväskylällä olisi ollut kunnan toimialan osalta ongelmia ystävyyskaupunkisuhteissaan. Ystävyyskaupunkien valtuuskuntavierailuilla oli periaatteena, ettei niiden aikana puhuttu politiikasta – ainakaan periaatteessa (Seppo Santanen KSM a1358:2, Eino Haro KSM a1358:7).

Koko maan laajuisesti ystävyyskaupunkisuhteisiin vaikutti lainsäädännön lisäksi Suomen Kaupunkiliiton – ja maalaiskuntien osalta Suomen Kunnallisliiton – ohjeistukset ja suositukset. Ohjeet ja suositukset Kaupunkiliitto saatoi kaupunkien tietoon yleiskirjeillään. Jyväskylässä aihetta käsittelevät yleiskirjeet saatettiin tiedoksi kaupunginhallituksen kokouksissa. Ohjeistamisen lisäksi Kaupunkiliitto ja Kunnallisliitto toimivat muun muassa välittäjänä ystävyyskuntasuhteita solmittaessa sekä tilastoivat kaupunkien ja kuntien ystävyyskuntasuhteita ja ystävyyskuntatoiminnan muotoja. Kunnallislehdessä käsiteltiin ystävyyskaupunkiasioita satunnaisesti (esimerkiksi Kunnallislehti 4/1988). Kaupunkiliitto oli myös mukana järjestämässä ystävyyskaupunkitapaamisia, johon osallistui suomalaisten kaupunkien ja heidän ystävyyskaupunkiansa valtuuskunnat. Tällaisia ystävyyskaupunkitapaamisia oli ainakin

Suomi-Neuvostoliitto ystävyyskaupunkipäivät Jaroslavlissa 1983. Jaroslavl'n kaupunginjohtaja Vladimir Kovaljov luovuttaa Jaroslavl'n tunnuksen Jyväskylän kaupunginjohtaja Jaakko Lovénille. Kuvaaja tuntematon. Keski-Suomen museon kuva-arkisto.

Suomen ja Neuvostoliiton sekä Suomen ja Unkarin välillä. Tapaamisissa käsiteltiin ajankohtaisia ystävyyskaupunkiasioita.

Ystävyyskaupunkisuhteiden luomisen suunnat Suomessa

Uusien ystävyyskuntasuhteiden solmimiseen vaikuttaneet keskeisimmät tekijät olivat maantieteellinen etäisyys, kieli- ja kulttuurisukulaisuus sekä taloudelliset ja poliittiset tekijät. Nämä tekijät ovat nähtävissä myös Jyväskylän luomissa uusissa ystävyyskuntasuhteissa 1950–1980-luvuilla. Mudanjiangia ja Jalapaa lukuun ottamatta Jyväskylän uudet ystävyyskaupungit olivat varsin läheltä: Pohjoismaista, Neuvostoliitosta ja Itä-Euroopasta. Ystäväkaupunkisuhdetta Kiinaan vastustettiin esimerkiksi osittain juuri pitkän etäisyyden takia (Jaakko Lovén KSM a1358:3). Kielisukulaisuuden merkitys tuli taas esille ystävyyskaupunkisuhteessa Debreceniin. Yleinen sisä- ja ulkopoliittinen ilmapiiri Suomessa vaikutti Jyväskylän solmimiin ystävyyskaupunkisuh-

teisiin joko suoraan tai välillisesti. Suoraan poliittinen ilmapiiri näkyi tehdyissä päätöksissä ja niiden perusteluissa, välillisesti vaikutus tuli näkyviin Kaupunkiliiton ohjeistuksen ja muiden kaupunkien esimerkin välityksellä. Selkeimmin Suomen virallisen ulkopolitiikan vaikutus ystäväkaupunkisuhteiden luomiseen näkyi esimerkiksi Saksan kohdalla. Ensimmäiseen aloitteen ystävyyskaupungin hankkimisesta DDR:stä vastattiin kieltävästi viitaten myös Suomen puolueettomuuspolitiikkaan: ”Suomen puolueettomuuspolitiikan periaatteet huomioon ottaen merkitsisi automaattisesti vastaavien suhteiden solmimista Länsi-Saksan kanssa”. (Kaupunginhallituksen pöytäkirja 27.4.1970 §890).

Jyväskylän kaupungin ja Keski-Suomen läänin valtuuskunta vierailulla Poznanissa 29.8.-3.9.1988. Valtuuskunta vieraili puolalaisten isäntien kanssa muun muassa jätevedenpuhdistamolla. Suomalainen valtuuskunta on kuvassa keskellä, siihen kuuluivat läänin edustajina maaherra Kalevi Kivistö ja Risto Palokangas sekä kaupungin edustajina Inkeri Kauppinen ja kaupunginjohtaja Jaakko Lovén. Kuvaaja tuntematon. Keski-Suomen museon kuva-arkisto.

Vuosina 1950–1989 Jyväskylän luomat uudet ystävyyskaupunkisuhteet ovat Islantia ja Kiina lukuun ottamatta sosialistisista maista. Tässä suhteessa Jyväskylä ei eronnut Suomen valtavirrasta, sillä suurimmaksi osaksi Suomesta tuona aikana luodut ystävyyskaupunkisuhteet solmittiin sosialistisiin maihin: Unkariin, Puolaan, Tsekkoslovakiaan, Neuvostoliittoon, satunnaisesti myös Romaniaan ja Bulgariaan (Suomen ystävyyskuntasuhteet tietokanta, viitattu 24.3.2011). Sosialistisiin maihin luotuja suhteita puolsivat osittain maantieteelliset syyt: Pohjoismaita lukuun ottamatta maantieteellisesti Suomea lähimpänä olevat valtiot olivat sosialistisia. Osittain kyse on myös tuon ajan poliittisesta ilmapiiristä. Sosialistisia maita ja erityisesti Neuvostoliittoa pidettiin tärkeänä kumppanina, niin taloudellisesti kuin poliittisestikin (Matala 2011, 10–15). YYA-sopimuksen solmimisella ja Suomi-Neuvostoliitto-Seuran perustamisella on myös ollut näkyvä vaikutus ystävyyskaupunkisuhteiden luomiseen Neuvostoliittoon (Viitala 1990: 60; Jaakko Loven KSM a1358:3). Jyväskylän kaupunginvaltuustossa ja kaupunginhallituksessa olleen vasemmistoenemmistö tuskin vaimensi tätä valtakunnallista linjaa. Esimerkiksi SKDL kannatti voimakkaasti ystäväkaupunkisuhteiden luomista kansandemokratioihin (Eino Haro KSM a1358:7).

Tietoa Suomen muiden kaupunkien ystävyyskuntasuhteista saapui Jyväskylään sekä Kaupunkiliitosta että suoraan muilta kaupungeilta. Yleisesti ottaen Jyväskylässä oltiin hyvin perillä muiden Suomen kaupunkien ystävyyskuntatilanteesta, erityisesti samankokoisten ja lähimpien kaupunkien tilannetta seurattiin tarkemmin.

Minä olin aika paljon yhteydessä Kuopioon, Ouluun, Poriin esimerkiksi. ...näissä oli samanlainen, vastaava apulaiskaupunginjohtaja. Meillä oli yhteiset, kerran vuodessa sellainen yhteinen tilaisuus ja kyllä niistä puhuttiin. Että kyllä me seurailtiin, mitä samankokoisissa kaupungeissa tapahtui.

Seppo Santanen KSM a1358:2

Myös tehdyissä aloitteissa saatettiin mainita tiedot siitä, millä muilla Suomen kaupungeilla oli jo ystävyyskaupunkisuhteet kyseiseen maahan. (Kertomus Jyväskylän kaupungin toiminnasta (I osa) 1963, 455–456; JKA Kaupunginhallituksen pöytäkirjat 27.4.1970 §890; 16.11.1987 §1652). Toisten kaupun-

kien esimerkki toimi osaltaan Jyväskylässä tehtyjen päätösten innoittajana (Seppo Santanen KSM a1358:2).

Ystävyyskaupunkisuhteiden syntyyn vaikuttivat myös selkeät konkreettiset tekijät. Vuosien 1950–1989 välissä solmitut Jyväskylän uudet ystävyyskaupunkisuhteet ovat rakentuneet muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta aiemmille kontakteille kyseiseen kaupunkiin sekä aktiiviselle ystävyysseuratoiminnalle. Näiden tekijöiden lisäksi myös yksittäisten henkilöiden panoksella asian esillä pysymiseen on ollut jossain määrin vaikutusta (Pentti Johansson KSM a1358:1; Seppo Santanen KSM a1358:4; Eino Haron KSM a1358:7). Uudet ystävyyskaupunkisuhteet ovat rakentuneet niin yliopiston, Keski-Suomen läänin kuin yksittäisen yrityksen yhteyksille kyseiseen kaupunkiin. Islantilaisen Neskaupstaðurin kanssa solmittiin suhde osana pohjoismaista ystävyyskaupunkirinkiä ja Jalapaan oli aloitteentekijöillä henkilökohtaisia suhteita. Ainoastaan ystävyyskaupunkisuhteet Neuvostoliitton ja Itä-Saksaan eivät pohjautuneet aiemmille yhteyksille kyseisiin kaupunkiin. Aktiivinen ystävyysseuratoiminta on ollut toinen merkittävä tekijä ystävyyskaupunkisuhteiden synnyssä. Ystävyysseurat toimivat aloitteen tekijöinä, pitivät asiaa esillä päätösprosessin aikana ja olivat aktiivisia varsinaisessa ystävyyskaupunkitoiminnassakin. Suuresta merkityksestä huolimatta myös ilman ystävyysseuran tukea oli mahdollista saada aikaan ystävyyskaupunkisuhde. Jyväskylän Suomi-Puola Yhdistys perustettiin vasta Poznanin ystävyyskaupunkisuhteen solmimisen jälkeen (Matti Pylvinen KSM a1358:5). Poznan on kuitenkin ainut poikkeus tässä suhteessa, muiden ystävyyskaupunkisuhteiden solmimiseen liittyi aktiivinen ystävyysseuratoiminta.

Pohjoismaiden ja sosialististen maiden ulkopuolelle, Länsi- ja Etelä-Eurooppaan ei Suomesta 1950–1980-luvuilla solmittu Länsi-Saksaa lukuun ottamatta kuin yksittäisiä ystävyyskaupunkisuhteita. Länsi-Saksalla oli kuitenkin tärkeä asema ystävyyskaupunkisuhteiden kohdemaana, Suomesta solmittiin sinne useita ystävyyskaupunkisuhteita aina 1960-luvulta lähtien. Ystävyyskaupunkisuhteita Länsi-Saksaan puolsivat monet tekijät. Suomella oli Saksaan jo historiasta johtuen läheiset välit ja valtiotasolla Länsi-Saksa oli Suomen merkittävä kauppakumppani (JKA Kaupunginhallituksen pöytäkirja 13.5.1985 §911). Näiden syiden lisäksi myös maantieteelliset ja poliittiset syyt puolsivat yhteyksiä Länsi-Saksaan: se oli Pohjoismaiden ulkopuo-

lisista ei-sosialistisista maista lähin. Monella suomalaisella kaupungilla oli ystävyyskaupunkipari Saksasta, toinen Itä- ja toinen Länsi-Saksan puolelta. Jyväskylässä oli 1980-luvulla myös pyrkimys ystävyyskaupunkisuhteiden luomiseen tällaiseen kaupunkipariin. Ystävyyskaupunki Länsi-Saksasta Itä-Saksan ohella oli kaupungille poliittisesti tärkeä.

Valtuustossa oli tahto, että jos Itä-Saksasta saadaan, otetaan, ystävyyskaupunki niin myös Länsi-Saksasta pitää saada ystävyyskaupunki. [...] Koska Jyväskylän ystävyyskaupunkisuhteet olivat tähän mennessä olleet niin sanotuista sosialistisista maista, pohjoismaita lukuun ottamatta, valtuusto halusi vastapariksi ystävyyskaupungin myös jostain Länsi-Euroopan maasta.

Jaakko Lovén KSM a1358:3

Se, ettei Jyväskylällä ollut ystävyyskaupunkisuhteita Länsi-Euroopan maista, oli monen asian summa: osittain kyse on sattumasta, osittain yleisistä ja konkreettisista ystävyyskaupunkisuhteiden syntyyn vaikuttaneista tekijöistä – tai niiden puutteesta. Länsi-Saksan osalta kyse oli sattumasta, sillä useista yrityksistä huolimatta Länsi-Saksasta ei löytynyt kaupunkia, joka olisi halunnut Jyväskylän ystävyyskaupungikseen. Kaupungin sisällä käytiin satunnaisesti keskustelua muista ystävyyskaupunkisuhteiden luomisesta muihin Länsi-Euroopan maihin, mutta asia jäi keskustelun tasolle. Konkreettisten tulosten saaminen olisi todennäköisesti vaatinut henkilökohtaisia suhteita tiettyyn maahan tai kaupunkiin, laajaa kielitaitoa (esimerkiksi ranska), ystävyysseuran aktiivista toimintaa ystävyyskaupunkisuhteen aikaansaamiseksi ja todennäköisesti myös yksittäisiä henkilöitä ajamaan asiaa eteenpäin. Toisaalta Länsi- ja Etelä-Euroopassa Suomea ei pidetty erityisen kiinnostavana yhteistyömaana vaan ystävyyskaupunkeja haettiin lähempää. (Seppo Santanen KSM a1358:4; Jaakko Lovén KSM a1358:3.)

Muutokset ystävyyskuntasuhteissa 1980-luvulla

1980-luvun aikana ystävyyskuntasuhteissa alkoi näkyä poliittisen ja taloudellisen ilmapiirin muutokset. Ne vaikuttivat sekä uusien ystävyyskunta-

suhteiden solmimiseen että ystävyyskuntatoiminnan sisältöön. Selkeimmin 1980-luvun ystävyyskuntasuhteissa on nähtävissä kaksi suuntausta: toinen oli taloudellisten hyötynäkökulmien tulo ystävyyskuntasuhteisiin, toinen ystäväkuntasuhteiden nimellä luodut suhteet kehitysmaihin. (Alanen 1988; Kaupunkiliiton yleiskirje 56/88, Ks. JKA Kaupunginhallituksen pöytäkirjat 24.10.1988 §1414, liite 1). Molemmat näistä suuntauksista näkyivät Jyväskylän ystävyyskaupunkisuhteissa ja saivat aikaan muutoksia aiemmin varsin Eurooppa keskeisissä ystävyyskaupunkisuhteissa.

Taloudellisten näkökulmien ja elinkeinoelämän mukaantulo suomalaisten kaupunkien ystävyyskaupunkisuhteisiin tapahtui vähitellen 1980-luvun aikana, vaikkakin suuntaus alkoi jo 1970-luvun lopulla (Kuntien toimintastrategia idänkaupan kehittämisessä (1989), 9; Jaakko Lovén KSM a1358:3). Haastattelussa taloudellinen puoli mainittiin liittyneen erityisesti Poznanin, Mudanjiangin ja Jaroslavl'n ystävyyskaupunkisuhteisiin. Poznanin suhteisiin taloudellinen puoli liittyi erityisesti kaupungissa järjestettyjen messujen takia, Mudanjiangin kohdalla se vaikutti koko ystäväkaupunkisuhteen syntyyn. Jaroslavl'n kohdalla taloudellista puolta yritettiin tuoda osaksi muuta ystävyyskaupunkitoimintaa. (Jaakko Lovén KSM a1358:3; Matti Pylvinen KSM a1358:5; Eino Haro KSM a1358:7.) Jaroslavl'n kanssa elinkeinoelämän yhteistyö ei kuitenkaan – osittain pitkän maantieteellisen etäisyyden ja erilaisten toimintakulttuurien takia – tuottanut erityistä tulosta, vaikka kaupallisten yhteyksien luominen ja edesauttaminen kirjattiin 1980-luvulla erilliseksi kohdaksi ystävyys-toimintasopimukseen (JKA Ystävyyskaupungit/Jaroslavl, Ehdotus Jaroslavl'n ja Jyväskylän väliseksi ystävyystoimintasopimukseksi 1987–1988).

Kyllähän Jyväskylältä pyydettiin niin Jaroslaviin kuin Mudanjiangiin investointeja, mutta sehän oli nyt siihen aikaan näitten maitten yleinen tapa. Mutta siihen ei voitu lähteä, koska ehdot olivat ihan mahdottomat. [...] Pienenä esimerkkinä mainitsen, kun Jaroslavl'n kanssa keskusteltiin, niin Jaroslavl sanoi, eikö Jyväskylä voisi ostaa heiltä öljyä. Minä sanoin, että se ei ole mahdollista, kun meillä tämänlaatuisia asioita hoitaa ulkoasiainministeriö, me ei voida tehdä. Jaroslavl oli tehnyt Saksan yhden liittotasavallan kanssa tällaisen öljyntoimitussopimuksen ja oletti, että ilman muuta se käy Jyväskylänkin kanssa. Kun Jaroslavlilla oli myöskin ystävyyskaupunki Saksassa.

Jaakko Lovén KSM a1358:3

Mudanjiangin ystäväkaupunkisuhteen lähtökohtana olivat elinkeinoelämän tarpeet. Ilman IVO:n aloitetta Jyväskylä olisi tuskin 1980-luvulla luonut ystäväkaupunkisuhtetta Kiinaan, jonne millään Suomen kaupungilla ei vielä ollut ystävä- tai ystävyyskaupunkisuhtetta. 1980-luvulla ystäväkaupunkisuhte Kiinaan oli varsin suuri poikkeama Suomen yleisestä linjasta: 1980- ja 1990-luvun taitteessa Suomessa yleisesti luotiin uusia ystävyyskaupunkisuhteita Neuvostoliittoon ja kehitettiin uusia toimintamalleja vanhoille ystävyyskaupunkisuhteille tarkoituksena edistää suomalaisten yritysten pääsyä Neuvostoliiton markkinoille. (Kuntien toimintastrategia idänkaupan kehittämisessä 1989). Kiinaa ei tuolloin mielletty samalla tavoin merkittäväksi kauppakumppaniksi kuin nykyisin, mikä osaltaan näkyy siinä, että Mudanjiangia pidettiin pitkään ystäväkaupunkina. Termiähän käytettiin yleisesti kehitysmaissa olevista ystävyyskaupungeista.

Tämä on mun näkemys asiasta, mutta Kiinalla saattoi olla suurempi into ja halu tehdä länsimaisten kanssa yhteistyötä, kun täältäpäin. Täällä ilmeisesti oltiin sitä mieltä, että Kiina nyt on pikkasen niin kuin kehitysmaata ja onko siinä nyt mieltä nähdä vaivaa solmia tällaisia sopimuksia. Mutta aktiviteetti tuli mun mielestä enemmän Kiinan puolelta.

Pentti Johansson KSM a1358:1

Seuraavat ystävyyskaupunkisuhteet Suomesta Kiinaan luotiin vasta 1990-luvun puolella, melkein kymmenen vuotta Jyväskylän ja Mudanjiangin ystäväkaupunkisuhteen solmimisen jälkeen. Jälkikäteen katsottuna askel tehtiin oikeaan suuntaan: Kiinan taloudellista merkitystä maailmassa tuskin kukaan enää kyseenalaistaa.

Ystävyyskaupunkisuhteiden taloudellisesta hyödyntämisestä olivat kiinnostuneet myös jyväskyläläiset yrittäjät. Kaupunginhallitukselle ehdotettiin muun muassa, että yrittäjille annettaisiin mahdollisuus osallistua ystävyyskaupunkeihin suuntautuville valtuuskuntavierailuille (JKA, Kaupunginhallituksen pöytäkirja 18.2.1985 § 318). Epäselväksi jäi, oliko tällä ehdotuksella käytännön vaikutuksia valtuuskuntavierailuihin 1980-luvun aikana.

Myös kehitysmaihin suuntautunut kiinnostus sai aikaan aloitteita ja toimintaa Jyväskylässä 1970- ja 1980-luvuilla. Ensimmäinen aloite ystävyyskaupunkisuhteesta kehitysmaahan oli Jyväskylässä tehty kuitenkin jo 1970-luvulla,

jolloin kaupungin kulttuurilautakunta ehdotti ystävyyskaupunkisuhteen luomista Afrikkaan. Samasta asiasta tehtiin vuonna 1978 myös valtuustoaloite, aloitteessa ehdotetaan ystävyyskaupungiksi Namibian Walmis Bayta. Kaupunginhallitus ei kuitenkaan tuolloin kannattanut tätä aloitetta. (Kaupunginhallituksen pöytäkirjat 3.4.1978 §690; 2.10.1978 §1986). Ottaen huomioon, ettei Suomesta oltu 1970-luvulla luotu ainoatakaan ystävyyskaupunkisuhdetta Afrikkaan, ei kaupunginhallituksen ratkaisua ole syytä suuremmin kummeksua. Ajan kuluessa ja ystäväkaupunkityyppisten suhteiden yleistyessä myös Jyväskylästä löytyi kiinnostusta tällaiseen toimintaa. Uudelleen asia nousi esille 1980-luvun puolessa välissä ja johtikin sitten ystäväkaupunkisuhteen solmimiseen Jalapan ja Jyväskylän välille.

Pitkän prosessin päätös: Jyväskylän ja Potsdamin ystävyyskaupunkisopimuksen allekirjoittaminen Jyväskylän kaupungintalolla 30.9.1985, allekirjoittamassa Jyväskylän kaupunginjohtaja Jaakko Lovén (vas.) ja Potsdamin ylipormestari W. Geidel. Kuvaaja tuntematon. Keski-Suomen museon kuva-arkisto.

Kaupungin rooli uusien ystävyyskaupunkisuhteiden synnyssä

Kaupungin roolia ystävyyskaupunkisuhteiden synnyssä voi tietyillä perusteilla pitää passiivisena. Uusiin ystävyyskaupunkisuhteisiin kaupunginhallitus otti kantaa tehtyjen aloitteiden pohjalta eikä ystävyyskaupunkisuhteiden solmimisessa ollut erityistä suunnitelmaa (Seppo Santanen KSM a1358:4). Aloitteita uusista ystävyyskaupunkisuhteista ei tullut paljon vuosien 1950–1989 aikana, sillä käytännössä lähes kaikki tutkimusaikana tehdyt aloitteet johtivat ystävyyskaupunkisuhteen syntymiseen tai ainakin periaatepäätökseen niiden luomisesta. Tehtyjen aloitteiden pohjalta ystävyyskaupunkisuhteen solmiminen sujui hitaammin tai nopeammin, riippuen kaupunginhallituksen tekemisistä päätöksistä tai Jyväskylästä riippumattomista tekijöistä.

Täysin kriitikittömästi ystävyyskaupunkisuhteisiin ja niiden laajentamiseen ei kuitenkaan suhtauduttu. Luottamuselimissä yksi keskeinen kritiikin kohde ystävyyskaupunkitoimintaan liittyen oli niihin käytetty työaika, toisaalta kritiikki kohdistui myös rahankäyttöön:

Yleensä pidettiin, että Jyväskylässä oli liikaa ystävyyskaupunkeja. Kaikkia ei pystytä hoitamaan. [Asia tuli] esille melkein aina kun valtuuskuntia valittiin. Vähän kaikki oli sitä mieltä, että niitä oli liikaa... Ehkä luottamushenkilöt oli justinsa sitä mieltä, että virkamiehillä oli liikaa suhteita hoidettavana.

Eino Haro KSM a1358:7

Joskus kertoivat vähän vitsinä, että minä olen liian kallis mies tulemaan tuonne kaupungin rappusille, siitä aiheutuu vain pelkkiä kuluja kaupungille. [Viittasiko se tähän ystävyyskaupunkisuhteeseen vai johonkin muuhunkin?] Lähinnä tähän ystävyyskaupunkisuhteisiin.

Matti Pylvinen KSM a1358:5

Kritiikin kohteeksi ystävyyskaupunkitoiminnassa joutui myös virallisten valtuuskuntien kokoonpano, johon sosialistisissa maissa vieraillessa kuului aina yksi virkamies. Lisäksi virallisiin valtuuskuntavierailuihin liittyneet tarjoilut nousivat myös kritiikissä esille. (Jaakko Lovén KSM a1358:3; Seppo Santanen KSMA a1358:4.) Merkille pantavaa on se, ettei ystävyyskaupun-

kitoimintaan kohdistettu kritiikki estänyt uusien ystävyyskaupunkisuhteiden luomista.

Aktiivista roolia ystävyyskaupunkien valinnassa ei Jyväskylälle suuremmin suotu. Käytännössä asiasta tehdyissä aloitteissa ehdotettiin tiettyä kaupunkia, jolloin kaupungin päättävillä elimillä oli mahdollisuus ainoastaan päättää, solmitaanko ystävyyskaupunkisuhde vai ei (Jaakko Lovén KSM a1358:3; Seppo Santanen KSM a1358:4). Joskus aloitteissa oli kuitenkin otettu huomioon pyrkimys liittää yhteen kaupunkipareja, joilla olisi joitain yhdistäviä tekijöitä. Suomi-Unkari-Seuran Jyväskylän paikallisosaston tekemässä aloitteessa yhdistäviksi tekijöiksi mainitaan: ”Debrecen on erittäin sopiva Jyväskylän ystävyyskaupungiksi, sillä molemmat ovat maassa merkittäviä teollisuuden, kaupan ja kulttuurielämän keskuksia. Mainittakoon, että Debrecenissä on lukuisia huomattavia konepajoja ja että Debrecenin yliopistossa menestyksellisesti vaalitaan suomalais-ugrilaista kielientutkimusta.” (Kertomus Jyväskylän kaupungin toiminnasta I (1963), 456). Käytännössä Jyväskylä pääsi etsimään itselleen sopivaa ystävyyskaupunkia ainoastaan Saksojen kohdalla, kaupunginhallituksen tehdessä periaatepäätöksen ystävyyskaupunkisuhteiden solmimisesta sekä Länsi- että Itä-Saksasta. Länsi-Saksasta Jyväskylä etsi aktiivisesti sopivan kokoista yliopistokaupunkia, jossa olisi myös teollisuutta. Kiinnostavia kaupunkeja Jyväskylän näkökulmasta olivat esimerkiksi Göttingen, Bielefeld, Mainz, Trier. Näiden kaupunkien joukosta ei kuitenkaan löytynyt sellaista, jolla olisi ollut halua ystävyyskaupunkisuhteeseen Jyväskylän kanssa. (JKA Ystävyyskaupungit/Yleistä Jyväskylän Suomalais-saksalaisen yhdistyksen kirje apulaiskaupunginjohtajalle 12.11.1986; JY kielikeskuksen johtajan kirje 10.12.1985)

Jyväskylän kansainväliset suhteet vuosina 1950–1989

Kuntien ja kaupunkien toimintaympäristön kansainvälistyminen tapahtui vähitellen muun yhteiskunnan mukana: 1980-luvun lopulla kuntien kansainväliset suhteet olivat jo monen kunnan osalta arkipäivää. Kaupunkien ja kuntien ensimmäiset pitempiaikaiset kansainväliset suhteet olivat juuri ystävyyskaupunkisuhteita, jotka saivat alkunsa sodan aikaisista pohjoismaisista kummikuntasuhteista. Niinpä ystävyyskuntatoiminnalla oli merkittävä rooli kuntien kansainvälistymisessä. Ajan myötä ystävyyskuntatoiminnan sisältöä on tarvittaessa pyritty muokkaamaan uusia yhteistyömuotoja sisältäväksi, 1980-luvulla alkaneet pyrkimykset taloudellisen yhteistyön lisäämiseen ovat yksi esimerkki tästä. (Kunta ja kansainvälistyminen 1988, 7–9; Suomen Kunnallislehti 4/1988, 22–24.)

Jyväskylällä oli vuoden 1989 lopussa kahdeksan ystävyyskaupunkia ja kaksi ystäväkaupunkia. Muihin Suomen kaupunkeihin verrattuna Jyväskylällä oli tuolloin saman verran ystävyyskaupunkisuhteita kuin keskimäärin muissa vastaavankokoisissa kaupungeissa (Suomen ystävyyskuntasuhteet -tietokanta, viitattu 24.3.2011). Ystävyyskaupunkisuhteiden perusteella Jyväskylä oli siis kansainvälistynyt samassa tahdissa kuin muutkin kaupungit. Vaikka tässä selvityksessä ei erikseen ystävyyskaupunkitoiminnan sisältöön ja toiminnan määrään keskitytty, haastatteluista kuitenkin ilmeni, että ystävyyskaupunkitoiminta oli varsin vilkasta, kriittisten mielipiteiden mukaan välillä liiankin vilkasta. Ystävyys- ja ystäväkaupunkisuhteiden hoitamisen lisäksi kaupunki toimi kansainvälisten vierailuiden isäntänä. Yliopisto, Keski-Suomen lääni ja erilaiset tapahtumat – etunenässä Jyväskylän Kesä ja Jyväskylän Talvi – toivat Jyväskylään paljon ulkomaisia vieraita. Kaupunki osallistui näihin vierailuihin isännöimällä osan vierailuohjelman tilaisuuksista. Lisäksi erilaiset järjestöt ja yritykset ottivat yhteyttä kaupunkiin toivoen, että kaupunki osallistuisi heidän ulkomaisten vieraidensa ohjelman järjestämiseen. Samoin ulkomaisten suurlähettiläisiin oltiin aktiivisesti yhteydessä ja heitä kutsuttiin usein vierailulle Jyväskylään (Jaakko Lovén KSM a1358:3; Seppo Santanen KSM a1358:4; Kaarina Koivunen KSM a1358:8.) Kaikesta tästä huolimatta

kaupunki sai jopa moitteita liian vähäisistä kansainvälisistä suhteista – yliopiston mielestä kaupunki olisi voinut olla vielä aktiivisempi (Eino Haro KSM a1358:7).

Haastattelujen pohjalta voi sanoa, että ystävyyskaupunkisuhteita ja kansainvälisiä suhteita pidettiin Jyväskylässä tärkeinä. Ystävyyskaupunkisuhteiden konkreettisen hyödyn osoittaminen saattoi olla vaikeaa, mutta lähtökohtaisesti niiden merkitys kyllä myönnettiin.

Minun näkemys oli, että pieni kaupunki sisämaassa täällä Jumalan selän takana niin sille oli hyödyksi, että oli yhteyksiä suurempaan maailmaan. Se oli minun näkemykseni. Sinänsä noin raa’asti ajatellen, saatiinko me kuinka paljon todella konkreettista hyötyä näistä ystävyyskaupungeista, niin se oli tietysti eri asia. Mutta kyllä se kuitenkin kaupunginvaltuusto ja -hallitus tasolla jollain tavalla avarsi näkemystä meidän asioista.

Seppo Santanen KSM a1358:2

Kyllä se [ystävyydekaupunkitoiminta] minun mielestä oli aika tärkeää, kuitenkin siellä siten aina näki miten muualla hoidettiin asioita. Ja varsinkin Pohjoismaissa sai hyviä vinkkejä siitä miten jotain asiaa oli hoidettu [...]

Eino Haro KSM a1358:7

Se, kuinka tärkeinä ystävyyskaupunkisuhteita pidettiin, näkyi myös siinä, kuinka Jyväskylään saapuvien valtuuskuntien vierailut hoidettiin: vierailuiden järjestämiseen paneuduttiin tarkkaan. Kaupungin johdon, erityisesti kaupunginjohtajien, myönteinen suhtautuminen kansainvälisyyteen ja ystävyyskaupunkisuhteisiin näkyi kansainvälisten suhteiden hoitoon panostamisena (Kaarina Koivunen KSM a1358:8).

Jyväskylän vuosien 1950–1989 aikana solmimat uudet ystävyyskaupunkisuhteet noudattelivat varsin pitkälle Suomen yleistä linjaa ystävyyskuntasuhteiden luomisessa. Tuona aikana Suomi matkasi autetusta auttajaksi - ruotsalaisten kummikuntien toisen maailmansodan aikana antama aineellinen apu matkasi eteenpäin 1980-luvulla alkaneen ystäväkaupunkitoiminnan kautta kehitykselle. Toisaalta ystävyyskaupunkitoiminta sai uusia sävyjä taloudellisten tekijöiden ja elinkeinoelämän tullessa mukaan ystävyyskaupunkisuhteisiin. Pitkälti taloudellinen toiminta tuli perinteisten ystävyyskaupunkitoimin-

nan muotojen rinnalle, mutta joissain tapauksissa se oli jopa ratkaiseva syy ystävyyskaupunkisuhteiden solmimiseen. Elinkeinoelämästä tulleen aloitteen pohjalta Jyväskylä toimi esimerkiksi tienraivaajana Kiinan suuntaan solmimalla ystäväkaupunkisuhteen Mudanjiangin kaupungin kanssa. Jyväskylän osalta ystävyyskaupunkisuhteiden syntymiseen vaikutti vahvasti yliopisto, lääni ja aktiiviset kansalaisjärjestöt. Kaupungin johdon positiivinen suhtautuminen kansainvälisyyteen näkyi sekä halukkuutena luoda uusia kansainvälisiä suhteita että panostamisessa niiden hoitamiseen. Toisaalta ystävyyskaupunkisuhteita rajoitti jatkuvasti kaupungin taloudenhoidon realiteetit. Ystävyyskaupunkisuhteiden hoitaminen kulutti sekä kaupungin virkamiesten työaikaakin että kaupungin varoja. Realiteettien takia vuosina 1950–1989 Jyväskylän ystävyyskaupunkitoiminnan laajeneminen oli hitaan hillittyä, joskin 1980-luvun loppu oli varsin vilkasta myös uusien ystävyyskaupunkisuhteiden saralla.

Lähteet

Arkistolähteet

Keski-Suomen museon arkisto (KSM):

KSM a1358:1 Pentti Johanssonin haastattelu 23.2.2011

KSM a1358:2 Seppo Santasen haastattelu 24.2.2011

KSM a1358:3 Jaakko Lovénin haastattelu 24.2.2011

KSM a1358:4 Seppo Santasen haastattelu 3.3.2011

KSM a1358:5 Matti Pylvisen haastattelu 9.3.2011

KSM a1358:6 Hellevi Lovénin haastattelu 10.3.2011

KSM a1358:7 Eino Haron haastattelu 17.3.2011

KSM a1358:8 Kaarina Koivusen haastattelu 5.4.2011

Jyväskylän kaupunginarkisto (JKA):

Jyväskylän kaupunginhallituksen pöytäkirjat vuosilta 1970, 1978, 1984–1988

Kertomukset Jyväskylän kaupungin kunnallishallinnosta (I osa) vuosilta 1953, 1955, 1958, 1963, 1965, 1969, 1973

Ystävyyskaupungit/Jalapa/Lähetettyjen asiakirjojen toisteet 1987–2000

Ystävyyskaupungit/Jaroslavl/Sopimukset 1966–1995

Ystävyyskaupungit/Mudanjiang/Saapuneet asiakirjat 1980–2003

Ystävyyskaupungit/Mudanjiang/Sopimukset 1988–1997

Ystävyyskaupungit/Yleistä/Saapuneet asiakirjat 1978–1993

Kirjallisuus

Alanen, Jussi-Pekka 1988: Kansainvälistyminen etenee kunnalliselämässä. – Suomen Kunnallislehti 4/1988. s. 24–26.

Hallberg, Pekka 1988: Kuntien toimivalta ja kansainväliset kysymykset. – Suomen kunnallislehti: Suomen kaupunkiliiton julkaisu. 4/1988. s. 27–30.

Kunta ja kansainvälistyminen 1988: Kunta ja kansainvälistyminen. Lehto-Rantanen, Leena (toim.) Helsinki: Suomen Kunnallisliitto.

Kuntien toimintastrategia idänkaupan kehittämisessä 1989: Kuntien toimintastrategia idänkaupan kehittämisessä. Helsinki: Suomen Kaupunkiliitto.

Rautiainen, Eeva 2008: Ystävyyskaupunkitoiminta. – Marjatta Ruohomaa (toim.): Kunta muuttuvassa maailmassa. Helsinki. Suomen Kuntaliitto.

Viitala, Heikki 1990: SN-seura, kansalaisyhteisö ja YYA. – Heikki Viitala (toim.): Suomi ja YYA. Snellman-instituutin julkaisuja 12. s. 53–101.

Verkkojulkaisut, tietokannat

Lehtonen, Kimmo 1997: Kadonneen leikin metsästäjät. – Kumppani 6/1997 https://www.kepa.fi/kumppani/arkisto/1997_6/3112 viitattu 4.5.2011.

Matala, Saara Anneli 2011: Idänkaupan loppu. Suomen ja Neuvostoliiton välinen erityinen kauppasuhte ja Suomen kauppasuhteen odotushorisontti sen purkautuessa 1988–1991. Poliittisen historian pro gradu –tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. <http://hdl.handle.net/10138/26111> viitattu 4.5.2011

Suomen ystävyyskuntasuhteet -tietokanta. Kuntaliitto. <http://wwwold.kuntaliitto.fi/skriptit/kv-asiat/yk/selaa.asp> viitattu 24.3.2011

Ystävyyskunnista osaamisen ja tiedonvaihdon verkostoja 2010: Ystävyyskunnista osaamisen ja tiedonvaihdon verkostoja. Kuntaliiton hanke ystävyyskuntatoiminnan tukemiseksi ja kehittämiseksi. Kuntaliiton verkkojulkaisu. <http://shop.kunnat.net/download.php?filename=uploads/p20100512141126236.pdf> viitattu 21.4.2011

Liite 1

Teemahaastattelurunko

Yleiset kysymykset:

Mikä oli ensimmäinen kosketus ystävyyskaupunkitoimintaan?

Millaisia muistoja ystävyyskaupunkitoimintaan liittyy?

Ystävyyskaupunkisuhteiden taustat:

- Suunniteltiin ystävyyskaupunkitoiminnan laajentamista jotenkin?
- Ohjattiin ystävyyskaupunkisuhteita ulkoapäin (Kaupunkiliitto, valtio)?
- Kuinka seurattiin muiden Suomen kaupunkien ystävyyskaupunkisuhteita?
- Millaista keskustelua asiasta käytiin kaupungin sisällä?
- Millaista kritiikkiä ystävyyskaupunkitoiminta herätti?
- Mitä muita kansainvälisiä suhteita Jyväskylällä oli?
- Kuinka tärkeää kaupungin kansainvälinen toiminta oli, millainen merkitys sillä oli kaupungin kannalta?

Ystävyyskaupunkisuhteiden laajeneminen:

- Millaisia vaiheita ja tekijöitä kuhunkin uuteen ystävyyskaupunkisuhteeseen liittyi?
- Gorki/Jaroslavl
- Neskaupstadur
- Debrecen
- Poznan
- Potsdam
- Mudanjiang
- Jalapa

KESKI-SUOMEN MUSEO
Vapaudenkatu 28
PL 634
40101 Jyväskylä
www.jyvaskyla.fi/keskisuomenmuseo